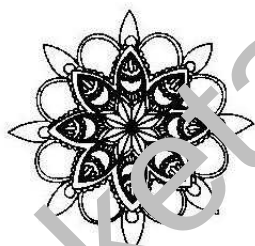

تأملی در نهضت عاشورا

رسول جعفریان

ویرایش جدید

تابستان ۱۳۹۹

سرشناسه : جعفریان، رسول، ۱۳۴۳ -
Jafarian, Rasul

عنوان و نام پدیدآور : تأملی در نهضت عاشورا / رسول جعفریان

مشخصات نشر : تهران: نشر علم، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۷۱۹ ص.

شابک : ۸-۱۹۲-۲۴۶-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا

موضوع : حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ق.

موضوع : Hosayn ibn 'Ali, Imam III, 625-680

موضوع : واقعه کربلا، ۶۱ق.

موضوع : Karbala, Battle of, Karbala, Iraq, 680

موضوع : عاشورا

موضوع : Tenth of Muharram

رده‌بندی کتبی : ۴۱/۴ BP

رده‌بندی دی‌سی : ۲۹۷/۹۵۳

شماره کتابشناسی ملی : ۶۲۳۶۸۲

نسخه

تأملی در نهضت عاشورا

(ویرایش جدید با افزوده‌ها)

رسول جعفریان

تیراژ: ۴۴۰ نسخه

لیتوگرافی: صدف ۸۸۸۳۰۵۳۳

چاپ: آزاده

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹

شابک: ۸-۱۹۲-۲۴۶-۶۲۲-۹۷۸

خیابان انقلاب، خیابان دوازده فروردین، خیابان شهدای زاندارمری

بن بست گرانفر، پلاک ۴، تلفن: ۶۶۴۱۲۳۵۸

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۷.....	درباره این کتاب.....
۱۹.....	درباره منابع تاریخ عاشورا.....
۲۳.....	ابومخنف و مقتل الحسین (ع).....
۲۶.....	محمد بن سعد و مقتل الحسین (ع).....
۳۰.....	بلاذری و مقتل الحسین (ع).....
۳۲.....	دینوری و مقتل الحسین (ع).....
۳۳.....	طبری و تاریخ عاشورا.....
۳۵.....	احمد بن اعثم کوفی و مقتل الحسین (ع).....
۳۸.....	خوارزمی و مقتل الحسین (ع).....
۴۰.....	مقتل الحسین (ع) امام طبرانی.....
۴۱.....	آثار دیگری از قرن سوم و چهارم هجری.....
۴۲.....	ترجمة الامام الحسین از ابن عساکر.....
۴۴.....	منابع داستانی، ادبی و روضه‌ای از قرن ششم تا چهاردهم.....
۴۵.....	کتاب لهوف ابن طاوس.....
۴۸.....	روضه الشهداء.....
۴۹.....	منتخب طریحی.....
۵۱.....	هشتاد و نه روایت بلاذری درباره عاشورا.....
۵۱.....	علمی بودن منابع عصر اول.....
۵۲.....	گزینش اخبار و غلبه تحلیل در منابع دوره‌های بعدی.....
۵۴.....	درباره منابع نسل اول.....

- منابع شفاهی ابو مخنف ۵۵
- مروری بر هشتاد و نه روایت بلاذری درباره عاشورا ۵۷
- عدم استفاده از منابع سه نسل اول در طول هزار سال ۶۷
- چند نکته درباره میراث مکتوب عاشورا ۶۹
- تقسیم‌بندی منابع و میراث مکتوب عاشورا از زوایای مختلف ۷۳
- تکلیف‌گیری مکتب انتقادی از اخبار عاشورا ۷۷
- دوره‌ای از زمینه‌های قیام کربلا ۷۹
- تحاللی از وضعیت تریش و جناح‌های داخلی آن تا کربلا ۷۹
- سه نوع برخورد با دین اسلام پس از رحلت رسول خدا (ص) ۸۰
- سه نوع نظام سیاسی از زمان رسول خدا (ص) تا حکومت معاویه ۸۲
- برخورد امام علی (ع) با مشکلات و دشواری‌ها ۸۳
- چگونگی عقاید عامه مردم در مناطق مختلف ۸۴
- راه‌های منحرف کردن عامه مردم توسط اهلبیان ۸۵
- چگونگی امر تحریف دین در این دوره ۸۸
- گزارش تاریخی رویداد کربلا ۹۱
- امام حسین (ع) از ولادت تا امامت ۹۱
- نامه تسلیت شیعیان کوفه به امام حسین (ع) ۹۳
- معاویه، گرفتن بیعت برای یزید و واکنش‌ها ۹۵
- سیاست معاویه در صدد جلب امام حسین (ع) ۹۶
- امام حسین (ع) و امویان مدینه پیش از کربلا ۹۸
- سفر معاویه به مدینه برای جلب حمایت مخالفان ۹۹
- نامه‌نگاری معاویه و امام حسین در انتقاد از یکدیگر ۹۹
- نخستین اقدامات یزید در برابر مخالفانش در مدینه ۱۰۲
- خروج امام حسین (ع) از مدینه ۱۰۵
- ورود امام به شهر مکه ۱۰۶
- اخبار شیعیان کوفه ۱۰۷
- نامه‌نگاری شیعیان کوفه با امام حسین (ع) ۱۰۸

۱۱۰	واکنش امام به نامه‌های کوفیان و اعزام مسلم
۱۱۰	مسلم در کوفه
۱۱۲	دعوت مسلم از امام حسین ^(ع) برای آمدن به کوفه
۱۱۳	تغییر فضای کوفه با آمدن ابن زیاد
۱۱۴	حرکت امام حسین ^(ع) از مکه به سمت کوفه
۱۱۶	توصیه به امام حسین ^(ع) برای نرفتن به کوفه
۱۱۷	دشواری‌ها در حرکت امام به سمت عراق
۱۱۸	برخی از رخدادهای مسیر مکه تا عراق
۱۲۰	امام حسین در جستجوی اخبار کوفه
۱۲۱	رسیدن خبر شهادت مسلم و بازتاب آن در اردوی امام حسین ^(ع)
۱۲۳	اوضاع کوفه پس از شهادت مسلم
۱۲۵	نخستین برخورد با سپاه کوفه به فرماندهی حرّ
۱۲۶	نه راه کوفه نه بازگشت مسیر به سمت کربلا
۱۲۸	برخی وقایع تارسیدن به کربلا
۱۳۱	پراکندگی شماری از همراهان و موجود شدن سپاه امام
۱۳۱	فروود در کربلا
۱۳۲	اعزام عمر بن سعد به کربلا
۱۳۴	پیوستن برخی از شیعیان کوفه به امام
۱۳۴	پیشنهاد امام حسین برای بازگشت به مکه و انعکاس آن در کربلا
۱۳۵	اعزام نیروهای بیشتر از کوفه به کربلا
۱۳۶	شیعیان کوفه در این ایام چه کردند؟
۱۳۸	قطع ارتباط سپاه امام با آب توسط سپاه کوفه از روز هفتم
۱۳۹	گفتگوهای امام و عمر بن سعد
۱۴۱	اعزام شمر به کربلا و تصمیم قاطع بر جنگ
۱۴۳	شب عاشورا
۱۴۶	پیوستن بیست تا سی نفر از شیعیان کوفه به امام در شب و صبح عاشورا
۱۴۷	صبح عاشورا و آمادگی برای نبرد
۱۴۹	سخنان امام با سپاه کوفه
۱۵۰	سخنان زهیر بن قین با سپاه کوفه

- جدا شدن حر از سپاه کوفه و پیوستش به امام ۱۵۲
- آغاز نبرد با تیراندازی عمر بن سعد ۱۵۳
- شهادت پنجاه نفر از اصحاب در تیراندازی جمعی اولیه ۱۵۴
- نبردهای تک تک و موردی، یکی پس از دیگری ۱۵۵
- حمله مجدد سپاه کوفه و دفاع یاران امام ۱۵۶
- مبارزه تک تک یاران باقی مانده ۱۵۷
- چنانچه برد دیگر از اصحاب امام ۱۵۸
- آخرین حمله جمعی سپاه دشمن به باقی مانده سپاه امام ۱۵۹
- شهادت حسین بر مظاهر ۱۶۲
- شهادت ابن یزید - ریاحی ۱۶۳
- نماز ظهر امام حسین در روز عاشورا ۱۶۴
- شهادت آخرین یاران امام در بین چشمان او ۱۶۵
- حلقه زدن آخرین اصحاب امام در گردنشان ۱۶۷
- شهادت برخی از یاران که تنها فتح ابن عثم آمده است ۱۶۸
- اخبار دیگری از شهادت شماری از یاران ۱۶۹
- نبرد و شهادت اهل بیت امام حسین^(ع) ۱۷۱
- نجات یافتگان از اهل بیت در کربلا ۱۸۳
- شهادت امام حسین^(ع) ۱۸۴
- شهادت امام حسین به روایت بلاذری ۱۸۶
- شهادت امام حسین به روایت فتوح ۱۸۸
- رفتار سپاه کوفه با امام حسین پس از شهادت ۱۹۰
- سنان بن انس و رجز خوانی او پس از شهید کردن امام ۱۹۱
- کشتگان از سپاه کوفه در کربلا ۱۹۲
- نوحه زینب در کربلا ۱۹۲
- انتقال اسرا به کوفه ۱۹۴
- خطبه زینب در کوفه در برابر عیدالله ۱۹۵
- اسرای کربلا برابر یزید ۱۹۶
- یزید و دلجویی از اسرای کربلا ۱۹۸
- یزید و برابر دانستن کربلا با جنگ بدر ۱۹۹

رسیدن خبر شهادت امام و یارانش به مدینه.....	۲۰۰
گزارش تحلیلی از رویداد کربلا.....	۲۰۳
مخالفت امام حسین ^(ع) با خلافت یزید.....	۲۰۳
حرکت امام به سمت عراق.....	۲۱۰
ارزیابی سفر به عراق.....	۲۱۹
اربعین امام حسین ^(ع)	۲۴۵
۱. عدل چهل.....	۲۴۶
عدل «اربعین» در متون دینی.....	۲۴۷
۲. اربعین امام حسین ^(ع)	۲۴۸
بازگشت اسیران به مدینه یا کربلا.....	۲۵۰
میرزا حسین نوری و اربعین.....	۲۵۲
شهید قاضی طباطبائی و اربعین.....	۲۵۴
عاشورا در فقه شیعه.....	۲۵۷
یادآوری.....	۲۵۷
سه یادآوری دیگر.....	۲۵۸
نگاه فقهی به عاشورا در گذر تاریخ فقه.....	۲۶۰
۱. طرح کلامی بحث قیام حسین ^(ع)	۲۶۰
۲. طرح فقهی قیام امام حسین ^(ع) در بحث حکم فقهی صلح با سمن.....	۲۶۲
۳. سه توجیه کرکی برای عدم ورود امام به هذنه و صلح در کربلا.....	۲۶۳
۴. طرح بحث در بحث تقیه [و ضد تقیه].....	۲۶۴
۵. صاحب ریاض و تأکید نظریه احیای مذهب توسط امام حسین ^(ع)	۲۶۶
۶. استمرار بحث امام حسین ^(ع) در امر «هذنه» و حواشی تازه.....	۲۶۷
۷. گفتمان نهی از منکر و مبارزه با ظلم درباره قیام امام حسین ^(ع)	۲۶۸
۸. تأسیس حکومت اسلامی به عنوان مهم‌ترین تکلیف فقهی امام حسین ^(ع)	۲۷۳
۹. دیدگاه دینی - اجتماعی - سیاسی در تحلیل عاشورا.....	۲۷۴
۱۰. دیدگاه غیرفقهی بودن کربلا.....	۲۷۵
یادآوری در اشارتی به بحث عاشورا در فقه اهل سنت.....	۲۷۷

کربلا از روایت تا درایت	۲۷۹
عاشورا و سه مفهوم هدنه، تقیه و امر به معروف و نهی از منکر	۲۹۴
استفاده فقهی از عاشورا	۲۹۶
۱. عاشورا و اصل صلح و هدنه	۲۹۷
۲. تقیه و عاشورا	۲۹۸
۳. عاشورا و امر به معروف و نهی از منکر	۳۰۱
حکمت شهادت امام حسین (ع)	۳۰۷
عائمه و برداشت سیاسی	۳۱۰
دو تجربه روح و ادب	۳۱۱
تجربه سیاست و فرهنگ	۳۱۳
مفهوم امام	۳۱۴
تأثیر غالیان	۳۱۴
حکمت شهادت و امر سیاسی	۳۱۷
نگاه صوفیانه	۳۱۹
هدف و آگاهی پیشین	۳۲۰
برداشت سیاسی رویکرد تازه‌تر	۳۲۶
هدف سیاسی: طرح چهار مرحله‌ای	۳۲۷
هدف سیاسی: شهادت	۳۲۸
سخن آخر	۳۳۰
بررسی رویکردهای عقلی و نقلی به عاشورا از گذشته تا حال	۳۳۱
آثار نهضت امام حسین (ع)	۳۴۵
تأثیر نهضت امام حسین (ع) در سقوط امویان	۳۴۵
قیام امام حسین (ع) یک قیام اسوه	۳۴۷
تأثیر مشخص قیام امام حسین (ع) روی قیام‌های پس از آن	۳۴۸
امامان شیعه و مسأله قیام	۳۵۰
تأثیر نهضت امام حسین (ع) بر جامعه شیعه	۳۵۰
آثار سیاسی رخداد کربلا در جامعه شیعه	۳۵۱

۳۵۳	بُعد معنوی کربلا
۳۵۵	مروری بر کتاب کامل الزیارات ابن قولویه
۳۶۷	ابعاد شعاری و شکلی نهضت امام حسین (ع)
۳۶۷	ابعاد شکلی و شعاری نهضت امام حسین (ع)
۳۶۸	ویژگی عمده این سه صورت شعاری
۳۶۹	ویژگی شعارها
۳۶۹	تغییر آفری قالب شعائر
۳۷۰	شعار و سر
۳۷۱	عوارض منفی شعار تازه باب
۳۷۲	روضة خوان و شعرا
۳۷۵	بستر تاریخی عزاداری برای امام حسین (ع)
۳۷۵	درآمد بحث
۳۷۷	ابوحنیفه شیعه زیدی!
۳۷۹	مرز تشیع و تسنن از قرن سوم به بعد
۳۸۴	عزاداری سنیان از زبان عبدالجلیل در قرن ششم هجری
۳۸۸	خراسان تیموری و عزاداری برای امام حسین (ع)
۳۹۲	برخی از آثار علمای حنفی درباره امام حسین (ع)
۳۹۴	خاتمه
۳۹۷	تحریفات عاشورا
۳۹۷	مسأله تحریف در نهضت عاشورا
۳۹۸	زمان رسوخ تحریف در تاریخ عاشورا
۳۹۹	انگیزه‌های تحریف در تاریخ عاشورا
۴۰۰	نقل‌های تاریخی و عاطفی!
۴۰۱	روضة الشهداء و مسأله تحریف
۴۰۲	حکومت‌ها و مسأله تحریف در وقایع عاشورا
۴۰۵	راه‌های جلوگیری از تحریف در عاشورا
۴۰۶	تحریف معنایی و معنوی در اخبار نهضت عاشورا

۴۰۸.....	پیشینه مبارزه با تحریف درباره عاشورا
۴۱۱.....	میرزا حسین نوری و مسأله تحریف در عاشورا
۴۱۵.....	استاد مطهری و مسأله تحریف
۴۱۷.....	روضه الشهداء ملا حسین کاشفی
۴۱۷.....	مقدمه
۴۱۸.....	احوال کاشفی
۴۲۲.....	آثار کاشفی
۴۲۵.....	مذهب کاشفی
۴۳۲.....	کاشفی و بیفروغی الشهداء
۴۳۶.....	منابع کاشفی در روضه الشهداء
۴۴۲.....	کاشفی و نقد و بررسی آثارها
۴۴۴.....	نفوذ دیرپای روضه الشهداء
۴۴۹.....	روضه الشهداء جایگزین ابومسلم ناها
۴۵۰.....	روضه الشهداء و رواج تشیع در ایران
۴۵۱.....	روضه الشهداء نخستین مقتل فارسی نیست
۴۵۳.....	کاشفی و رواج برداشت معنوی از کربلا
۴۵۵.....	مقتل الحسین ^(ع) به روایت حصین بن عبدالرحمان سُلمی کلبی
۴۵۶.....	۱. حصین بن عبدالرحمان کیست؟
۴۶۳.....	۲. فهرست گزیده اخبار حصین بن عبدالرحمان در حوزه تاریخ اسلام
۴۶۹.....	۳. مقتل الحسین ^(ع) ؛ حصین بن عبدالرحمن
۴۷۱.....	الف: گزارش و بررسی متن
۴۷۶.....	ب: مقتل الحسین بروایه حصین بن عبدالرحمن
۴۸۵.....	منابع
۴۸۹.....	چند گزارش درباره گزارش های عاشورایی در فیلم رستاخیز
۴۹۳.....	نامه به کارگردان و تهیه کننده فیلم رستاخیز
۴۹۳.....	نامه اول
۴۹۵.....	نامه دوم

۴۹۹	حکایت ازدواج شهربانو با امام حسین ^(ع) و داستان فیلم رستاخیز
۵۰۳	گزارشی از یک مقتل چینی قدیمی درباره کربلا
۵۰۹	منابع عاشورا: از روایت تاریخی تا روایت داستانی
۵۰۹	مقتل نگاری علمی
۵۱۰	مقتل الحسین ^(ع) / ابومخنف (م ۱۵۷)
۵۱۰	طبقات الکبری، بخش مقتل الحسین ^(ع) / محمد بن سعد (م ۲۳۰)
۵۱۱	انساب الاشراف، بخش مقتل / احمد بن یحیی بلاذری (م ۲۷۹)
۵۱۱	تاریخ طبری، بخش مقتل / محمد بن جریر (م ۳۱۰)
۵۱۲	الفتح / ابن اعثم کوفی (م ۳۱۴)
۵۱۲	مقتل الحسین ^(ع) / مرقه بن احمد مکی خوارزمی (م ۵۸۸)
۵۱۳	شرح حال امام حسین ^(ع) / ابن عساکر (م ۵۷۱)
۵۱۳	مقتل الحسین ^(ع) / شیخ صدوق (م ۳۸۱)
۵۱۴	کنار گذاشته شدن منابع اصلی تاریخ اسلام در قرن ششم و ...
۵۱۴	لهوف / ابن طاووس (ک ۶۶۴)
۵۱۵	روضه الشهداء / ملاحسین کاشفی (م ۹۱۰)
۵۱۵	المنتخب فی جمع المرائی و الخطب، مقتل الحسین / فخرالدین الطریحی (م ۱۰۸۷)
۵۱۶	اکسیر العبادات فی أسرار الشهادات / ملا آقا دربندی (م ۱۲۸۶)
۵۱۷	لؤلؤ و مرجان (چاپ ۱۳۱۹ق) / میرزا حسین نوری
۵۱۸	محمد ابراهیم آیتی (م ۱۳۴۳) و مرتضی مطهری (م ۱۳۵۸)
۵۱۹	گفتگوهای عاشورایی (مصاحبه با خبرگزاری ها و مجلات) ..
۵۱۹	پاسخ چند پرسش درباره عاشورا پیرامون کتاب تأملی در نهضت عاشور
۵۲۵	گفتگوی دیگر درباره کتاب تأملی بر نهضت عاشورا
۵۲۸	معارف حسینی و اهمیت آسیب شناسی آنها (مصاحبه با همشهری، آبان ۹۲)
۵۳۳	ایرانیان و قیام عاشورا (مصاحبه با همشهری، مهر ماه ۹۳)
۵۳۷	مصاحبه درباره عاشورا (مصاحبه با نسیم بیداری، ۶ آبان ماه ۱۳۹۳)
۵۴۱	درباره شاعران حسینی و اصلاح آنها (مصاحبه با مجله الاصلاح الحسینی)
۵۴۹	سریال های مناسبی محرم (مصاحبه با جام جم)
۵۵۲	مصاحبه: تاریخچه عاشورا پژوهی

- درباره عاشورا و امر به معروف و نهی از منکر (مصاحبه با خبرگزاری مهر)..... ۵۵۶
- یادی از تاریخچه عزاداری و ابعاد آن (مصاحبه با هفته‌نامه آوای اردبیل)..... ۵۶۰
- یادداشت‌های عاشورایی..... ۵۶۳
- امام حسین و محبت..... ۵۶۳
- یک کسی عاشورا را از دست ما نجات دهد..... ۵۶۵
- تحلیل‌های متعارض از عاشورا در دهه‌های اخیر، با چه هدفی؟..... ۵۶۷
- اثار رضی درباره تفسیرهای مختلف عاشورا..... ۵۶۹
- توبه شمر برای کشتن امام حسین (ع)..... ۵۷۱
- چرا اسلحه برف ایام زده‌ای درباره عاشورا زده شد؟..... ۵۷۴
- درباره کتاب معبودان ۲۷/ بهمن ماه ۱۳۹۱..... ۵۷۸
- مقدمه کتاب «پیر من، یا حسین»..... ۵۸۱
- آیا تفسیرها و تحلیل‌های ما پیام حسینی به خوانش قاجاری از عاشورا برگشته است؟..... ۵۸۴
- کارهای بیشتری که درباره عاشورا بتوان کرد..... ۵۸۷
- ملا آقا دربندی و مقتل نگاری (نگاه‌ها، روش‌ها و استنادها)..... ۵۸۹
- درآمد بحث..... ۵۸۹
- شرح احوال ملا آقای دربندی در منابع..... ۵۹۱
- گوینو و آگاهی‌های تازه از زندگی ملا آقا دربندی در ایران..... ۵۹۴
- شرح حال ملا آقا در منابع دیگر..... ۵۹۸
- دبیر تفرشی و ملا آقا دربندی..... ۶۰۲
- عبدالله مستوفی و ملا آقا دربندی..... ۶۰۳
- درباره تألیفات ملا آقا دربندی..... ۶۱۲
- شاگردان ملا آقا دربندی..... ۶۱۴
- ملا آقا دربندی در آثار خودش..... ۶۱۵
- الف: آشنایی با مقامات عثمانی..... ۶۱۵
- ب: ملا آقا از علوم رایج دینی تا مقتل نویسی..... ۶۱۷
- ج: حمله شیخی‌ها به دربندی در شب ۲۶ رمضان سال ۱۲۵۸ق..... ۶۱۹
- حمله نجیب پاشا به کربلا و گزارش ملا آقا دربندی از آن واقعه..... ۶۲۲
- متن گزارش ملا آقا درباره حمله نجیب پاشا به کربلا به سفیر روسیه..... ۶۲۵

۶۲۹	ملا آقا دربندی و ناصرالدین شاه
۶۳۰	صدر عریضه به خط ناصر الدین شاه [در پاسخ به این گلایه]
۶۳۴	دوسند درباره زخمی شدن ملا آقا دربندی توسط بایه
۶۳۶	سند اول
۶۳۶	سند دوم
۶۳۷	ملا آقا دربندی و ادبیات عاشورانگاری دوره قاجار
۶۴۱	ملا آقا و ورود در عرصه نگارش های عاشورایی
۶۴۵	ملا آقا و توصیه بر عدم سرقت از مطالب علمی او در آثارش
۶۴۷	نگاه خورش ملا آقا به عاشورا
۶۵۳	اشتهای ابن اسلام هدف برگزاری مراسم تعزیه برای امام
۶۵۴	ملا آقای -ربنات زیر ما حکایات
۶۵۹	زعفر جتی در حجت الاسلام در حجره برای دفاع از خود
۶۶۰	حکایات دیگر
۶۶۲	شیوه استنادی ملا آقا
۶۶۴	اقتباس از بحر الانساب
۶۶۷	استناد و استفاده از کتاب ابن عصفور بحرانی
۶۶۹	اولویت ملا آقا در استفاده از المنتخب طریحی و آثار مشابه
۶۷۱	ملا آقا و ترجیح منابع داستانی بر تاریخی
۶۷۴	استناد به خواب ها
۶۷۶	استفاده از الهامات
۶۷۸	ملا آقا و مباحث کلامی در عاشورا
۶۸۰	مقامات ویژه برای حضرت زینب، عباس، و علی اکبر
۶۸۳	کشف و شهود همراه استدلالهای کلامی
۶۸۴	اختیاری - شوقی بودن حرکت افلاک و حل دشواری های کلامی
۶۸۸	مسائل فقهی و عاشورا
۶۸۹	غریب نگاری ملا آقا
۶۸۹	آمار و ارقام کشتگان در کربلا و هفتاد و دو ساعت بودن روز عاشورا
۶۹۳	انتقادهای از اسرار الشهادات
۶۹۸	ملا آقا مخالفان خود را جاهل و عوام می داند

بسم الله الرحمن الرحيم

درباره این کتاب

گفتن و نوشتن درباره امام حسین^(ع) و آنچه در کربلا بر وی، خاندان و اصحابش گذشت، کاری بس سهل و ممتنع است، چرا که از یک سو، دریایی از اطلاعات و اخبار در اختیار ماست که می‌تواند با باران آنها بهره ببریم؛ و از سوی دیگر، آمیخته شدن اخبار سره و ناسره، و به عبارتی واقعی و دستانی، روایت تاریخی کربلا، در گذر تاریخ، چندان بالا گرفته است که نوشتن و سخن گفتن را سخت دشوار می‌کند.

به راستی، آیا می‌توان عظمت سیدالشهدا و بزرگی منزلت و جایگاه آن امام و حماسه جاودان کربلا را بر اساس همین روایات و اخبار به دست آورد؟ پاسخ به این پرسش دشوار است. حقیقت آن است که انسان هر بار که در این باره می‌اندیشد، یا پتیزی و گریه می‌نویسد، احساس می‌کند، نتوانسته است حق مطلب را آنچنان که باید و شاید درباره این حماسه جاودانه تاریخ ادا کند.

افزون بر اینها، دامنه نهضت عاشورا، از شروع باجرای عصر عاشورا و از آنجا تا پیامدها و آثارش، چندان گسترده است که هر چه در این باره گفته‌اید و نوشته‌اید، باز در برابر آن دریای بیکران، اندکی بیش نیست. به همین دلیل، همچنان جای سخن گفتن و تحقیق و تأمل در آن واقعه باز است. در این صورت نوشتن درباره امام حسین^(ع) هیچ‌گاه تکرار نیست و هر چه نوشته یا گفته شود، باز جای مباحث دیگر خالی است. درباره این حادثه که افزون بر جنبه تاریخی، امری قدسی و فرازمانی است، هر زمان باید نوشت و آن را تفسیر مجرب کرد؛ آن هم با قلمی تازه، با تأمل بیشتر و با درس‌های نو برای مخاطبان نو. به‌ویژه در روزگار ما که از یک سو سخت نیازمند شناخت عاشورا هستیم و از سوی دیگر، بسیاری از منابع کهن تازه انتشار می‌یابند و جای پژوهش بیشتر را هموار می‌کند.

نویسنده با اذعان به ناتوانی خود در پدید آوردن اثری تازه، قلم به دست گرفته است تا با همین استدلال، و از بابت دینی که امام حسین^(ع) بر عامه مسلمانان به‌ویژه بر شیعیان دارد و سهم عظیمی که در نشر ارزش‌های انسانی و الهی موجود در میان جامعه انسانی دارد، کتابی بنگارد. پیش از این،

آثار علمی فراوانی در این باره پدید آمده و بدون تردید، بعد از این هم، کتاب‌ها و مقالات بیشتری نوشته خواهد شد؛ اما بر صاحب این قلم فرض است تا در حد و شع خود، در این باب، چیزی بنگارد و سهمی در شناساندن نهضت عاشورا به جوانان و پیران روزگار خود داشته باشد.

کتاب حاضر مشتمل بر بخش‌هایی است که با فواصل زمانی تحریر شده است. در نخستین بخش، به معرفی کهن‌ترین و مهم‌ترین متون تاریخی مربوط به تاریخ عاشورا پرداخته‌ایم. پس از آن، ضمن فصلی کوتاه، به شرح زمینه‌های اجتماعی، سیاسی، طایفه‌ای و دینی رخداد کربلا مشغول گشته‌ایم. در ادامه، در دو بخش مفصل، تاریخ کربلا را مرور کردیم که مثل از یکدیگر نوشته شده و هر کدام ویژگی خاص خود را دارد. اساس و پایه نگارش هر دو بخش، به خصوص گزارش تاریخی رویداد کربلا که یک مقتل کوتاه است، متون کهن تاریخی است که در این نخست درباره اهمیت آنها سخن گفته‌ایم. گفتارهایی درباره اربعین امام حسین^(ع)، - نعت سادات امام حسین^(ع)، آثار نهضت امام حسین^(ع)، مرور بر محتوای کتاب کامل الزیارات ابن ولویه، بعباد شکلی و شعاری نهضت امام حسین^(ع)، تاریخ عزاداری سنیان برای امام حسین^(ع) - غریبات اشورا و بررسی و نقد کتاب روضه الشهداء از ملا حسین کاشفی، بخش‌های دیگر کتاب حاضر است.

رسول جعفریان / آذرماه ۱۳۸۸

و اما اکنون با گذشت یازده سال از نگارش هفتمین و دهمین شماره، مصاحبه و یادداشت درباره عاشورا در سایت‌ها و روزنامه‌ها، هم کرده‌ام که به این کتاب ضمیمه می‌کنم. علاوه، یک کتابچه درباره ملا آقای دربندی نوشتم که به جز زندگی‌نامه، بخش عمده آن مربوط به فعالیت‌های وی درباره مسائل مربوط به عاشورا است. آن کتاب به نام در انتهای همین کتاب گذاشتم. ادبیات نگارشی بنده، مثل هر کس دیگری، در طول زمان می‌پرسیده است، چنان که گاه دیدگاه‌ها نیز در مواردی متفاوت شده است. اگر در این زمینه، تفاوتی میان نوشته‌ها ملاحظه فرمودید، طبعاً ناشی از این است که نوشته‌های موجود، طی زمانی نزدیک به ربع قرن نوشته شده است. در واقع، باید این اثر را مجموعه‌ای از نوشته‌هایی دانست که در فضاهای مختلف درباره این موضوع نوشته شده و به همین دلیل، نظم درونی چندانی ندارند. سعی کردم، فهرست مطالب، شامل همه عناوین ریز و درشت کتاب باشد تا با نگاهی به آن بتوان در جریان مطالب مجموعه قرار گرفت. تدوین مجدد کتاب و این مقدمه، در شرایط کرونایی سختی نوشته شد که زندگی و مرگ تمام مردم دنیا را تحت تاثیر قرار داده است.